

Кузнецова А. В.
Національний університет
«Кієво-Могилянська академія»,
студентка МП-2, спеціальність «Економіка»

СЕРЕДНЯ ОСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО КЛАСУ

Глобалізація призвела до глибоких зрушень у суспільстві та змін у поведінці людей. Наразі економічні реалії є такими, що ключовим ресурсом для виробництва стає мислення. Одночасно зростає визнання того, що креативність та людський талант, більш ніж традиційні виробничі фактори, швидко стають потужним рушієм для економічного розвитку, стабілізації економік країн від зовнішніх шоків, а також розвитку культурного діалогу та соціальної єдності.

Схоже на те, що світ переживає поступовий перехід парадигми – від епохи інформаційного суспільства, де основна увага зосереджувалася на комунікаціях, керованих інформацією, до більш цілісного підходу креативної економіки, де рушійну силу становить творчість, керована знаннями.

Однак, роль творчості як фактору зростання є їй досі часто недооціненою або взагалі ігнорується. Саме тому, для української економіки є актуальними та важливими дослідження креативного класу та факторів, які впливають на його становлення та розвиток.

Метою роботи є виявлення основних факторів впливу системи середньої освіти на формування та розвиток креативного класу.

Об'єктом дослідження роботи є система середньої освіти в Україні.

Концепцію «креативного класу», як правило, пов'язують з ім'ям Річарда Флориди, який є автором загальновідомої книги «Креативний клас. Люди, які створюють майбутнє». Науковець у даній роботі намагався відповісти на питання, чому виникла потреба у формуванні і розвитку нового класу, в яких сферах працюють представники креативного класу і чим вони відрізняються від інших груп суспільства [1].

На думку Р. Флориди, саме креативний клас є рушійною суспільною силою розвитку економіки. Клас включає науковців, інженерів, людей з галузей архітектури та дизайну, університетських професорів, письменників, митців, а також інтелектуальну еліту сучасного суспільства [1, с. 58]. Економічна функція креативного класу полягає у створенні нових ідей, нових технологій або нового творчого змісту.

Тобто, креативний клас – це люди, які додають нову економічну цінність товару чи послугі за допомогою використання творчості.

Варто зазначити, що креативність притаманна всім суспільствам і всім країнам, більшою чи меншою мірою, – багатим і бідним, великим і малим, розвиненим або тим, які ще розвиваються. Саме тому, важливим є виділення тих факторів розвитку креативного класу, які є доступними усім країнам, незалежно від їх рівня розвитку [2].

У своїй книзі Флорида пише про те, що формування креативного класу потребує наявності трьох компонентів: технологій, таланту та толерантності [1]. Міста та країни, у яких ці три складові присутні та розвинені стають креативними кластерами та здобувають значну економічну перевагу, завдяки концентрації талановитих особистостей, що виробляють унікальні продукти. Суспільства стають ефективнішими завдяки оптимізації виробничих процесів та впровадженню нових технологій. Основною рушійною силою змін є людський капітал (талант), а толерантність – як готовність сприймати щось нове, відмінне від звичного, відсутність відторгнення чогось, з чим ви не згодні – відкриває горизонти для розвитку креативності.

Креативність передбачає певний тип мислення та характеру, які слід культивувати як на індивідуальному, так і на загальному суспільному рівнях. Саме тому, на нашу думку, формування креативного класу вимагає, в першу чергу, розвитку так званого креативного середовища як сфери для життя і процвітання креативних людей.

Схожі ідеї постулює фахівець з креативної економіки, член Консультативної Ради з креативної економіки ООН Джон Гокінс. Вчений визначив принципи створення креативного середовища: універсальність креативності (у всіх є творчі здібності, вони закладені в кожній дитині), свобода (власне ставлення до будь-якої ідеї – прийняти чи відхилити) та формування ринків / зв'язків для успішної реалізації ідей [3].

Відповідно, ми вважаємо, що є певний шлях формування креативного середовища, який потребує відносно невеликих інвестицій і, водночас, дає найбільшу віддачу, – це реформування системи середньої освіти на таку, що сприяє розвитку креативного мислення, творчої індивідуальності та толерантності.

Креативний клас, як правило, генерує нові й оригінальні ідеї, працює з творчими товарами/послугами. Саме тому постають нові вимоги до людських ресурсів, а отже і їх освіти. Працівники креативних індустрій мають творчо мислити, нестандартно підходити до розв'язання проблем, генерувати нові ідеї, швидко вчитися та освоювати нові технології. У результаті, перш за все, освіта має

розкривати індивідуальні творчі здібності людини. За таких умов, усталені системи навчання, що змушують просто запам'ятовувати матеріал, втрачають сенс.

Зокрема, як зазначив англійський науковець К. Робінсон, освітня система, яка домінує нині у світі, є пережитком «індустріальної епохи», коли перед навчальними закладами стояли інші завдання, обумовлені потребами того часу [4]. Дана система освіти не сприяє розвитку творчих особистостей та креативності. Вона не заохочує розвивати власні погляди, пропонуючи готові відповіді від нечисленних авторитетів й формуючи, у такий спосіб, сильно «інституалізованих» особистостей.

Варто зазначити, що у даній роботі розглядається саме шкільна освіта, з певних причин. По-перше, цей рівень освіти охоплює майже всіх дітей, а отже має вплив на всю націю. По-друге, креативність стосується не тільки суто креативних індустрій (дизайну, мистецтва, ІТ тощо), а переважної більшості усіх галузей економіки, тобто й більшості робочої сили країни. По-третє, навички, які є потрібними для становлення креативного класу, є так званими «м'якими навичками», які, як правило, вища освіта не ставить за мету розвивати.

Таким чином, середня освіта має формувати в дітях наступні навички, які є критичними для розвитку креативного класу: адаптивність, гнучкість, стратегічне мислення, здатність швидко навчатися, ефективно / конструктивно спілкуватися, продуктивно працювати за різних умов та в різних колективах.

Відповідно, можна виділити наступні основні проблеми системи середньої освіти, які є перепонами для становлення критичної маси креативних працівників в економіці загалом:

- відсутність економічного обґрунтування напрямків розвитку системи шкільної освіти;
- виключення середньої освіти зі стратегічних планів загально-економічного розвитку країн;
- недооцінка креативних дисциплін, визначення їх як другорядних;
- спрямованість системи освіти на вивчення певного фактажу, неспрямованість на набуття важливих «м'яких» навичок; тощо.

Отже, останніми роками рівень багатства і добробуту тієї чи іншої країни все більше визначається креативністю, наявністю креативного класу та станом розвитку креативних індустрій. Саме тому, питання формування креативного класу є часто обговорюваними у різних економічних дискусіях, наукових роботах та навіть стратегіях розвитку країн.

У даній роботі можна зробити висновок, що ключем для довгострокового успішного розвитку креативного класу для будь-якої країни є реформування системи середньої освіти. А саме, необхідно встановити таке креативне середовище в школах, яке б заохочувало творчість, самовираження та розвивало саме ті «м'які» навички, які є критично необхідними для креативного класу.

Список літератури:

1. Флорида Р. Креативный класс. Люди, которые создают будущее / Р. Флорида; пер. с англ. Н. Яцок; [науч. ред. Р. Хусаинов]. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2016. – 384 с.
2. Вахович І. Розвиток креативних індустрій: регіональний вимір: монографія / Ірина Вахович, Олена Чуль. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 288 с.
3. Лекція Джона Гокінса: Креативна економіка [Електронний ресурс] : відеопромова Джона Гокінса // YouTube. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=rCqhnIpQ_Xw
4. Мегедінок М. Рекордсмен TED Talks про те, якою повинна бути освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studway.com.ua/ken-robinson>

Лагутін В.Д.
Київський національний
торговельно-економічний університет
д.е.н., проф., завідувач кафедри
економічної теорії та конкурентної політики

ВИКЛИКИ ХХІ СТ. І НОВІ МОЖЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Суспільний розвиток у ХХІ ст. пов'язаний із появою нових гострих викликів. Йдеться, насамперед, про науково-технологічні виклики. У майбутньому процес виробництва провідних країн світу неможливо буде уявити без біотехнологій та високотехнологічної медицини; матеріалознавства і нанотехнологій; нових технологій в управлінні рухом (автомобільна, авіаційна, аерокосмічна промисловості); електроніки; інформаційних, цифрових технологій і комп'ютерного проектування, технологій blockchain, телекомунікацій, автоматизації, роботизації і використання штучного інтелекту; 3D-друку; альтернативної енергетики та ін. Різнобічний зміст переходу до майбутніх технологій розкриває К.Шваб у книзі «Четверта промислова революція» [1].